

Nobel Edebiyat Ödülü ve Orhan Pamuk

NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ NEDİR?

Nobel Edebiyat Ödülünü, İsveç Akademisi 1901 yılından beri düzenli olarak vermektedir. Yüksek prestijinin yanı sıra yaklaşık 1,5 milyon dolar kadar da maddi bir ödül söz konusudur.

Ödül sadece yaşayan kişilere verilir. İkinci Dünya savaşı yıllarında ödül verilmemiştir. Bazı yıllar iki kişiye verildiği olmuştur. Genellikle yazarın tüm eserlerine verilirken bazen özellikle tek bir eser üzerinde durulduğu da olmuştur. Nobel Edebiyat Ödülü, siyasi kriterlerle verildiği gerekçesiyle de çok eleştirilmiştir. Kimi çevrelerce, ödülün verilmesinde siyâsî tercihlerin ağırlık kazanması, ödülün verilmesi sebebinin esasını teşkil eden, “insanlar için en faydalı eseri yazan, edebiyat dalında en ideal yönde en başarılı eseri veren edebiyatçıya verilmesi gerektiği” ilkesini ihlâl ettiği düşünülmektedir.

Nobel Edebiyat Ödülü konusundaki bir diğer eleştiri ise, ağırlıklı olarak İskandinavyalılardan oluşan jürinin, öncelikle Orta ve Kuzey Avrupa ülkelerinin edebiyatına sempati duymaları ve onları ödüllendirmeyi tercih etmeleri yönündedir. Bu yüzden dünyada ödülün taraflı olduğu ya da olmadığı konusunda iki farklı görüş ortaya çıkmıştır.

Alfred Nobel

Orhan Pamuk

Bir çok kişi böyle düşünse de, Nobel Edebiyat Ödülü, yine de dünyanın edebiyat alanındaki en prestijli ödül olarak tarihteki yerini almaktadır. Ödülü alan yazar kadar, yazarın ödülü götürdüğü ülkenin de prestiji, o derece artmaktadır.

NOBEL ÖDÜLÜ NASIL ORTAYA ÇIKTI?

Ödüle ismi verilen Alfred Nobel, 1 Ekim 1833'te iflas etmiş bir iş adamının oğlu olarak dünyaya geldi. Babasının değerli ticari malzemelerle yüklü gemisi battığı için aile iyice yoksullaşmış, ağabeyleri sokaklarda kibrit satarak ailenin geçimine katkıda bulunmaya çalışıyorlardı. Tarihe ‘dinamitin mucidi’ olarak geçen Alfred Nobel, patlayıcılara olan düşkünlüğünü babasından aldı. 1937'de Alfred henüz 4 yaşında bir çocukken babası Immanuel Nobel, Saint Petersburg'a taşınır ve burada bir mayın fabrikası kurar.

Zaman içinde Alfred Nobel'in patlayıcılara olan ilgisi artar. 1866 yılında yüzde 75 oranında nitrogliserini, yüzde 25 oranında emici bir toprak türü olan kieselguhr ile karıştırır ve dinamiti bulur. Bu buluşu, Nobel'in kısa sürede bütün Avrupada dinamit kralı olarak tanınmasına neden olur. Nobel'in patlayıcılara olan bu merakı yıllar önce Stokholm yakınlarındaki Heleneborg'da kurduğu küçük laboratua-

rında, deneyler yaparken küçük kız kardeşi Emil'in ölümüne neden olmuştu. 1879'da Paris yakınlarındaki Sevran'da bir laboratuvar kuran Nobel, buradaki çalışmaları sırasında dumansız barutu keşfeder. Bu dönemde Fransa'ya karşı kurulan bir ittifakta yer alan İtalya ile işbirliği yapan Nobel, aleyhine başlatılan kampanyalar sonucunda Paris'i terk ederek İtalyadaki San Remo'ya yerleşir.

Nobel, San Remo'da 1896 yılında beyin kanaması sonucu yaşama veda eder. Vasiyetinde, servetinin 1 milyon kronunun yeğenleri ve bir dönem aşık olduğu Sofie Hess arasında paylaşılmasını, geri kalan 33 milyon 200 bin kronunu da her yıl insanlığa hizmette bulunanlara sunulmasını istemiştir. Bu ödüller fizik, kimya, tıp ya da fizyoloji, edebiyat ve barışa hizmet olmak üzere toplam beş dalda verilecektir.

Nobel'in bu vasiyeti önceleri büyük tartışma yaratır. Ancak 1900 yılında İsveç Hükümeti, Nobel Vakfı'nı kurar. Bu yıldan sonra da Nobel Ödülleri düzenli olarak verilmeye başlanır.

BİR İLK: NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ BİR TÜRK'ÜN OLDU

Bugüne kadar genellikle hep Avrupa ülkeleri arasında paylaştırılan Nobel Edebiyat Ödülü, ilk defa bir Türk edebiyatçısının oldu. İsveç Akademisi, Nobel 2006'nın Orhan Pamuk'a verilmesine karar verdi. Pamuk hem dünyanın en prestijli ödülünü aldı, hem de 1,4 milyon dolarlık bir paraya sahip oldu. İsveçli seçici kurul bir açıklama yaparak, Pamuk'un, yaşadığı kentin melankolik ruhunu arayışında, kültürlerin çatışması ve birleşmesinde yeni semboller bulduğunu belirtti. Açıklamada ayrıca Pamuk'un uluslararası başarısının üçüncü romanı "Beyaz Kale" ile geldiği, bu romanın 17. yüzyıl İstanbul'unda geçen tarihi bir roman olarak yazılmakla birlikte, içeriğinin farklı türdeki öyküler üzerinden egomuzun nasıl oluştuğuna ilişkin bir öykü olduğu, kitapta kişiliğin değişen bir yapı olarak gösterildiği ifade edildi.

Türk Eczacıları Birliği Merkez Heyeti adına Genel Sekreter Ecz. Erdoğan Çolak yazar Pamuk'a bir mektup gönderdi. Çolak mektubunda özetle şöyle dedi:

"Çağdaş romanın köklerini genişleterek küresel bir duygu paylaşımını yakaladığınızı, planlı, sabırlı, akıllı bir çabayla, hedefe, doğru yoldan ilerlediğinizi ve bu nedenle, "Nobel Edebiyat Ödülü" nü hak ederek aldığınızı düşünmekteyiz.

Sayın Pamuk, ülkemize kazandırdığınız bu değerli ödülle, Batı'nın edebi çevreleri içerisinde Türk Edebiyatı'nın da kendisine daha saygın ve daha kalıcı bir yer edineceğinden hiç şüphemiz yok.

Bundan böyle de aynı tutku ve duyarlılıkla yazacağımız yeni romanlarınızı sabırsızlıkla beklediğimizi belirterek, sizi bir kez daha insanlığa verdiğiniz hizmetten ve değerli ödülünüzden dolayı kutluyoruz."